

Úvodní stránka > Obrátit se na soud > Kde a jak > Právo kterého státu se použije?

Právo kterého státu se použije?

Itálie

1 Zdroje platných norem

Ke zdrojům mezinárodního práva soukromého v Itálii patří vnitrostátní právo, nařízení Evropské unie a mezinárodní úmluvy, jejichž je Itálie signatářem.

1.1 Vnitrostátní normy

V Itálii jsou věci mezinárodního práva soukromého upraveny zákonem č. 218 ze dne 31. května 1995, který nahradil § 16 až § 31 obecných právních předpisů na začátku občanského zákoníku (*Codice Civile*).

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

Úplný seznam platných mezinárodních úmluv

Pokud jde o mnohostranné mezinárodní úmluvy platné v Itálii, viz [příložený seznam\(13 Kb\)](#) (13 Kb) .

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Orientační seznam dvoustranných úmluv nejčastěji používaných soudy

Dvoustranné úmluvy, jež se v minulosti uplatňovaly na věci mezinárodního práva soukromého mezi Itálií a ostatními jednotlivými členskými státy Evropské unie, byly nahrazeny právními předpisy Společenství přijatými pro danou oblast. Mezi nejčastěji používaná nařízení patří nařízení (ES) č. 1393/2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech; nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech; nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a nařízení (EU) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

S ohledem na záležitosti mezi Itálií a třetími zeměmi jsou nejčastěji uplatňovanými dvoustrannými úmluvami úmluvy o právní pomoci a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí uzavřené s Argentinou (Řím, 9. prosince 1987), s Brazílií (Řím, 17. října 1989), s Ruskou federací a dalšími státy bývalého Sovětského svazu (Řím, 25. ledna 1979), s republikami bývalé Jugoslávie (Bělehrad, 7. května 1962), s některými bývalými dominiemi Spojeného království včetně Austrálie a Kanady, (Londýn, 17. prosince 1930), se Švýcarskem ohledně uznávání a výkonu občanských a obchodních soudních rozhodnutí (Řím, 3. ledna 1933) a ohledně náhrady škod způsobených silničními nehodami (Řím, 16. srpna 1978), s Bulharskem (Řím, 18. května 1990), s Rumunskem (Bukurešť, 11. listopadu 1972) a s Tureckem (Řím, 10. srpna 1926).

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

V jakém rozsahu a za jakých okolností?

Podle italského práva uplatňuje soud kolizní normy ve věci, kterou projednává, z vlastního podnětu; musí určit rozhodné právo, aniž by přihlížel k případným žádostem účastníků řízení (*iura novit curia*). Při zkoumání cizího práva si může soudce vyžádat pomoc ministerstva spravedlnosti a rovněž prostřednictvím Londýnské úmluvy z roku 1968 o poskytování informací o cizím právu.

2.2 Zpětný odkaz

Pokud kolizní normy soudu projednávajícího danou věc určují cizí právo, může se stát, že kolizní normy v tomto cizím právu určují jiné rozhodné právo („zpětný odkaz“).

Například: francouzská kolizní norma určuje, že pro způsobilost anglického státního příslušníka žijícího ve Francii má být rozhodné anglické právo. Anglická kolizní norma však odkazuje na právo země pobytu, tj. francouzské právo.

Co se stane v Itálii v tomto případě? Co se stane, pokud italské právo určuje právo jiného státu, které zase odkazuje na italské právo, nebo na právo třetí země?

Pokud italské právo určuje právo jiného státu, které zase odkazuje na právo dalšího státu, bude zpětný odkaz akceptován a právo dalšího státu se použije pouze v těchto případech:

- 1) pokud právo dalšího státu akceptuje zpětný odkaz;
- 2) odkazuje-li se zpětně na italské právo.

K *zpětnému odkazu* nedochází, pokud si strany zvolily rozhodné právo nebo pokud se toto právo týká formy úkonů, nebo v případě mimosmluvních závazků.

2.3 Změna kolizního kritéria

Co se stane, dojde-li ke změně hraničního určovatele, například v případě převodu movitého majetku?

Platí výše uvedená pravidla.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Mohou soudy odmítnout použití rozhodného práva v případě jeho neslučitelnosti s mezinárodní veřejnou politikou? A existují právní předpisy nebo jiné vnitrostátní normy, které mají přednost před kolizními normami (závazná ustanovení ve smyslu „*lois de police*“)?

Podle italského práva (§ 16 zákona č. 218/1995) nemůže soudce cizí právo, na něž se odkazuje, použít tehdy, je-li jeho účinek „v rozporu s veřejnou politikou“ (*contrari all'ordine pubblico*). To je obvykle chápáno jako „mezinárodní veřejná politika“. Způsobilost a ostatní podmínky pro uzavření registrovaného partnerství jsou upraveny vnitrostátním právem každé strany tohoto svazku v době jeho uzavření. Pokud však rozhodné právo registrované partnerství mezi dospělými osobami stejného pohlaví nepřipouští, použije se italské právo (§ 32ter zákona č. 218 z roku 1995).

V případech kolize právních norem (§ 17 výše uvedeného zákona) má přednost italské právo a není přípustná derogace, bez ohledu na odkaz na cizí právo, pokud se toto odchyluje od účelu a rámce působnosti ustanovení italského práva (jedná se o „imperativní ustanovení“, italsky *norme di applicazione necessaria*).

2.5 Zjištění cizího práva

Úloha soudce a účastníků řízení

Za určení cizího práva odpovídá soudce; může si vyžádat pomoc účastníků řízení, univerzit nebo ministerstva spravedlnosti.

Jaké způsoby zjištění jsou povoleny?

Jako způsoby zjištění cizího práva lze použít nástroje uvedené v mezinárodních úmluvách, informace poskytnuté cizími orgány prostřednictvím ministerstva spravedlnosti a posudky znalců nebo specializovaných subjektů.

Co se stane, pokud nelze cizí právo zjistit?

Je-li to možné, použije soud právo určené pomocí jiných hraničních určovatelů, které se použijí v určitých věcech. Není-li to možné, použije se italské právo.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

V § 57 zákona č. 218/1995 je uvedeno, že právem rozhodným pro smluvní závazkové vztahy je právo uvedené v Římské úmluvě ze dne 19. června 1980.

Tato úmluva obecně stanoví, že právem rozhodným pro smlouvu je právo, které si strany zvolí.

Nedojde-li k volbě práva, použije se právo státu, k němuž má daná smlouva nejužší vazbu, avšak s výhradou uplatnění jiných mezinárodních úmluv, které se mohou týkat konkrétního závazku (např. Haagská úmluva z roku 1955 o prodeji movitých věcí má přednost před Římskou úmluvou z roku 1980).

Použití práva určeného mezinárodní úmluvou nebo vůlí stran však může být odmítnuto, pokud by bylo neslučitelné s veřejnou politikou (je-li například neslučitelné se závaznými pravidly nebo bezpečnostními předpisy).

Po provedení nařízení (ES) č. 593/2008 („nařízení Řím I“) nepodléhají přeshraniční věci v souvislosti se smlouvami, které se týkají členských států EU, pravidlům stanoveným v mezinárodních úmluvách, nýbrž se řídí zmíněným nařízením.

Nařízení stanoví, že hlavním kritériem pro určení rozhodného práva pro smluvní závazkový vztah je volba práva, kterou učiní strany. Právo, které si smluvní strany zvolí, však nemůže omezovat použití imperativních ustanovení v právním systému, k němuž má smlouva nejužší vazbu.

Nebyla-li volba práva učiněna, stanoví nařízení pro jednotlivé typy smluv řadu konkrétních hraničních určovatelů. Například:

- smlouva o koupi zboží se řídí právem země, v níž má prodávající obvyklé bydliště,
- smlouva, jejímž předmětem je nájem nemovitosti, se řídí právem země, v níž se daná nemovitost nachází,
- smlouva o poskytování služeb se řídí právem země, v níž má poskytovatel služby obvyklé bydliště.

Příslušnost a uznávání a výkon soudních rozhodnutí v těchto věcech se řídí nařízením (EU) č. 1215/2012 („nařízení „Brusel Ia“).

3.2 Mimosmluvní závazky

Výše zmíněný zákon č. 218/1995 stanoví normy použitelné v následujících případech mimosmluvních závazků:

- jednostranný slib (právo státu, v němž byl slib učiněn),
- úvěrové nástroje (Ženevské úmluvy z roku 1930 o směnkách cizích a vlastních, Ženevská úmluva z roku 1931 týkající se šeků; zatímco v případě ostatních úvěrových nástrojů se na primární závazky vztahuje právo státu, v němž byl nástroj vydán),
- zastoupení (právo státu, v němž má zástupce svou provozovnu nebo povětšinou uplatňuje své pravomoci),
- závazky vyplývající z práva (právo místa, kde došlo ke skutečnosti, která dala vzniknout danému závazku),
- odpovědnost za škodu způsobenou civilním deliktem (právo státu, v němž k události došlo, pokud však o to požádá oběť, právo státu, v němž došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a v případě, že účastníky události byli státní příslušníci pouze jednoho státu, použije se právo tohoto státu).

Po provedení nařízení (ES) č. 864/2007 („nařízení Řím II“) se na věci přeshraniční povahy týkající se členských států EU vztahuje zmíněné nařízení. Toto nařízení stanoví, že se závazkové vztahy, které vznikají z civilních deliktů, z předmluvního jednání, z jednatelství bez příkazu a z bezdůvodného obohacení řídí právem země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody. Strany si mohou právo zvolit na základě dohody uzavřené poté, co došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody.

Příslušnost a uznávání a výkon soudních rozhodnutí v těchto věcech se řídí nařízením (EU) č. 1215/2012 („nařízení „Brusel Ia“).

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Osobní stav, způsobilost, existence a obsah osobních práv, včetně práva na jméno, se řídí vnitrostátním právem dotčené strany, s výjimkou práv odvozených z rodinných vztahů, na která se podle okolností daného případu vztahují pravidla odkazování stanovená zákonem č. 218/1995.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

Původ a občanství se nabyvá na základě vnitrostátního práva rodičů nebo jednoho z rodičů v době narození. Vztah mezi rodičem a dítětem a osobní a finanční vztahy mezi rodiči a dítětem, včetně rodičovské zodpovědnosti, se řídí vnitrostátním právem dítěte v době narození.

Navzdory těmto odkazům na jiné právní řády však budou mít před cizím právem přednost italské právní předpisy, které stanoví zásadu, že existuje jeden status „dítěte“ (a že tudíž s dětmi narozenými sezdaným a nesezdaným pářím je zacházeno stejně), udělují rodičovskou zodpovědnost oběma rodičům, vyžadují, aby oba rodiče zajišťovali výživu dítěte, a zmocňují soudy k přijetí opatření k omezení či zrušení rodičovské zodpovědnosti v případě jednání, které dítě poškozuje.

Je-li italskému soudu podán návrh na osvojení dítěte, které dítěti přiznává status manželského dítěte, použije se italské právo (zákon č. 184/1983).

Ustanovení § 29 a násl. zákona č. 184/1983 obsahují mimo jiné zvláštní pravidlo pro případy, kdy o osvojení dětí ze zahraničí žádají osoby s bydlištěm v Itálii, které doplňuje požadavky stanovené v Haagské úmluvě ze dne 29. května 1993 o mezinárodním osvojení.

S ohledem na ostatní kolizní normy obsahuje § 38 zákona č. 218/1995 podrobná ustanovení týkající se různých scénářů.

Příslušnost a uznávání a výkon soudních rozhodnutí týkajících se rodičovské zodpovědnosti se řídí nařízením (ES) č. 2201/2003.

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

Co se týká manželských věcí, osobní vztahy mezi manželi se řídí právem společné národnosti manželů, jinak se řídí právem státu, ve kterém manželé většinou pobývali.

Právo rozhodné pro osobní vztahy se obecně vztahuje i na úpravu majetkových poměrů mezi manžely, pokud jde o společné nebo oddělené vlastnictví, lze však učinit výjimky, a to v případě dohody manželů nebo v jiných případech výslovně uvedených v zákoně.

Italské právo uznává svazky mezi osobami téhož pohlaví (*unioni civili*, „registrované partnerství“), jež podléhají takřka naprosto stejným právním předpisům jako manželství s výjimkou práva na osvojení dítěte. Registrovaná partnerství se řídí právem státu, v němž bylo partnerství uzavřeno, ledaže jedna ze stran požádá soud o použití práva státu, v němž partneri většinou pobývají. Právem rozhodným pro majetkové poměry je rovněž právo státu, v němž bylo registrované partnerství uzavřeno, je však možné zaregistrovat dohodu mezi stranami v tom smyslu, že právem rozhodným má být právo státu, v němž alespoň jeden z partnerů pobývá nebo jehož je státním příslušníkem.

Manželství, které uzavře v cizině italský občan s osobou téhož pohlaví, má účinek registrovaného partnerství, které je upraveno italským právem.

Soudní rozluka a rozvod a zrušení registrovaného partnerství upravuje nařízení (EU) č. 1259/2010, které má přednost před zákonem č. 218/1995. To umožňuje manželům (nebo registrovaným partnerům) určit rozhodné právo, jedná-li se o: právo státu, v němž oba pobývají; právo státu, v němž měli naposledy společný pobyt, pokud jeden z nich v době dohody v tomto státě dosud pobývá; právo státu, jehož je jeden z nich státním příslušníkem, nebo právo soudu, který danou věc projednává. Pokud strany dohodu neuzavřely, použijí se stejné hraniční určovatele ve stanoveném pořadí (první má přednost před druhým atd.).

Je rovněž možné, aby osoby, které neuzavřely manželství nebo registrované partnerství, uzavřely dohody o společném soužití. Tyto dohody se řídí právem společné státní příslušnosti dvojice, jinak právem státu, v němž většinou společně pobývají.

Vyživovací povinnosti vůči rodině jsou upraveny v souladu s Haagskou úmluvou ze dne 2. října 1973.

Příslušnost a uznávání a výkon soudních rozhodnutí týkajících se manželských věcí se řídí nařízením (ES) č. 2201/2003.

3.6 Majetkové poměry v manželství

V Itálii platí obecná zásada společného jmění manželů (*comunione dei beni*).

Manželé si místo společného jmění manželů mohou zvolit jiný systém, například oddělení majetku (*separazione dei beni*), nebo jinou úpravu stanovenou na základě dohody mezi manžely.

3.7 Závěti a dědictví

Je třeba rozlišovat mezi dvěma obdobími.

Dojde-li k zahájení dědického řízení (*apertura della successione*) před 17. srpnem 2015, řídí se dědění vnitrostátním právem zesnulého v době smrti. Dokud je zůstavitel naživu, může prostřednictvím prohlášení v závěti stanovit, že dědění podléhá právu země, v níž pobývá; pokud se jedná o italského státního příslušníka, nemá tato volba vliv na práva dědiců žijících v Itálii, kteří mají podle zákona nárok na dědický podíl (*legittimari*, § 46 zákona č. 218/1995).

V případě dědických řízení zahájených dne 17. srpna 2015 a posléze se použije nařízení (EU) č. 650/2012, které nahrazuje výše uvedenou úpravu. Toto dědění se řídí právem státu obvyklého bydliště zesnulého v době smrti. Zůstavitel může stanovit, že právem rozhodným pro dědění má být právo státu, jehož je státním příslušníkem v době uskutečnění této volby nebo v době smrti. Nařízení zavedlo rovněž evropské dědické osvědčení, které potvrzuje postavení držitele jakožto dědice, závětního dědice nebo vykonavatele v různých členských státech.

3.8 Věcná práva

Nemovitě věci, movitě věci (v této souvislosti se nejví jako užitečné trvat na podrobných pravidlech pro nehmotný majetek).

Majetková a další věcná práva se řídí právem státu, v němž se majetek nachází.

V případě nemovitého majetku, který se nachází v členském státě EU, se použije nařízení (EU) č. 1215/2012 („nařízení Brusel Ia): toto nařízení stanoví, že v případě věcných práv k nemovitosti jsou příslušné soudy členského státu, v němž se daná nemovitost nachází.

3.9 Insolvence

Italské právo neobsahuje výslovné ustanovení o právu rozhodném v případě kolize norem týkajících se platební neschopnosti.

Jednotná pravidla pro kolizi právních norem mezi členskými státy EU jsou stanovena v nařízení (EU) 2015/848. Toto nařízení stanoví, že insolvenční řízení je zahájeno v členském státě, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka; právem rozhodným pro insolvenční řízení a jeho důsledky je právo členského státu, na jehož území je toto řízení zahájeno.

Seznam mnohostranných úmluv, k nimž Itálie patří

1. MANŽELSTVÍ, ODLUKA, ROZVOD

Haagská úmluva ze dne 1. června 1970 o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití.

Úmluva Rady Evropy o předcházení násilí páchanému na ženách a domácímu násilí a boji proti němu, otevřená k podpisu v Istanbulu dne 11. května 2011 (zákon č. 77 ze dne 27. června 2013).

2. OTCOVSTVÍ A OSVOJENÍ

Mnichovská úmluva ze dne 5. září 1980 o právu použitelném pro příjmení a jména.

Haagská úmluva ze dne 29. května 1993 o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení.

3. NEZLETILÉ OSOBY

Haagská úmluva ze dne 5. října 1961 o pravomoci orgánů a použitelném právu při ochraně nezletilých.

Haagská úmluva ze dne 25. října 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí.

Evropská úmluva ze dne 20. května 1980 o uznávání a výkonu rozhodnutí o výchově dětí a o obnovení výchovy dětí sjednaná v Lucemburku.

Haagská úmluva ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí (zákon č. 101 ze dne 18. června 2015).

4. VYŽIVOVACÍ POVINNOSTI V RODINNÝCH VZTAZÍCH

Newyorská úmluva ze dne 20. června 1956 o vymáhání výživného v cizině.

Haagská úmluva ze dne 2. října 1973 o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti.

Haagská úmluva ze dne 2. října 1973 o právu použitelném na vyživovací povinnosti.

5. OBČANSTVÍ A OSOBY BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI

Newyorská úmluva ze dne 28. září 1954 o právním postavení osob bez státní příslušnosti.

Ženevská úmluva ze dne 28. července 1951 o právním postavení uprchlíků a Newyorský protokol ze dne 31. ledna 1967.

6. DĚDĚNÍ

Washingtonská úmluva ze dne 26. října 1973 o jednotném právu formy mezinárodní závěti.

Haagská úmluva ze dne 2. října 1973 o mezinárodní správě dědictví.

7. SMLUVNÍ ZÁVAZKOVÉ VZTAHY

Římská úmluva ze dne 19. června 1980 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy.

Luganská úmluva ze dne 16. září 1988 o soudní příslušnosti a o výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

8. MEZINÁRODNÍ OBCHOD

Haagská úmluva ze dne 15. června 1955 o právu použitelném na mezinárodní prodej zboží.

Vídeňská úmluva ze dne 19. dubna 1980 (OSN) o smlouvách o mezinárodní koupi zboží.

Ženevská úmluva ze dne 19. května 1956 o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě.

9. ÚVĚROVÉ NÁSTROJE

Ženevská úmluva ze dne 7. června 1930, která stanoví jednotné právo pro směnky cizí a vlastní a pravidla pro řešení kolize norem.

Ženevská úmluva ze dne 19. března 1931, která stanoví jednotné šekové právo a pravidla pro řešení kolize norem.

10. MIMOSMLUVNÍ ZÁVAZKOVÉ VZTAHY

Pařížská úmluva ze dne 29. července 1960 o odpovědnosti vůči třetím stranám v oblasti jaderné energie.

Bruselská úmluva ze dne 29. listopadu 1969 o občanskoprávní odpovědnosti za škody způsobené znečištěním ropou.

11. ROZHODČÍ ŘÍZENÍ

Newyorská úmluva ze dne 10. června 1958 o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.

Ženevská úmluva ze dne 21. dubna 1961 o mezinárodní obchodní arbitráži.

12. PRÁVNÍ POMOC A JUSTIČNÍ SPOLUPRÁCE

Haagská úmluva ze dne 1. března 1954 o civilním řízení.

Haagská úmluva ze dne 15. listopadu 1965 o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních.

Haagská úmluva ze dne 18. března 1970 o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních.

Luganská úmluva ze dne 16. září 1988 o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

13. TRUST

Haagská úmluva ze dne 1. července 1985 o právu rozhodném pro trust a o jeho uznání.

Koordinaci norem mezinárodních úmluv, a zejména pak jednotných právních předpisů, s odpovídajícími vnitrostátními normami mezinárodního práva soukromého zajišťuje § 2 zákona č. 218/1995, podle něhož nemají situace nebo vztahy spadající do oblasti působnosti vnitrostátního práva vliv na použití mezinárodních úmluv, které jsou platné v Itálii, na stejnou věc.

Poslední aktualizace: 22/12/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.